

CESTY Z CHUDOBY

Nádej do budúcnosti v podobe pozitívnych príkladov

Vzdelávanie
Pracovné miesta
Vidiecke oblasti
Zdravie
Bývanie
Financie

2010
Európsky rok
boja proti
chudobe
a sociálnemu vylúčeniu

Európska komisia

Europe Direct je služba, ktorá vám pomôže nájsť odpovede na vaše otázky o Európskej únii.

**Bezplatné telefónne číslo (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Niektorí operátori mobilných sietí nepovoľujú prístup k číslam 00800 alebo tieto hovory fakturujú.

PRÁVNE UPOZORNENIE

Viac doplňujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na internete. Sú dostupné cez server Európa (<http://europa.eu>).

Katalogizačné údaje nájdete na konci tejto publikácie.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010.

ISBN 978-92-79-13730-3

doi:10.2767/72253

Foto na obálke: © Európska únia, Reporters
Výrobu a koordináciu zabezpečila Mostra
Autorkou článkov je Brigid Grauman

© Európska únia, 2010

Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

Reprodukcia fotografií nie je povolená.

Printed in Belgium

VYTLAČENÉ NA PAPIERI BIELENOM BEZ POUŽITIA ELEMENTÁRNEHO CHLÓRU (ECF)

PREDSLOV

Chudoba a sociálne vylúčenie postihujú v Európskej únii približne každého siedmeho človeka. Vzhľadom na to, že žijeme v jednej z najbohatších častí sveta, je toto číslo priveľké.

Ako komisár EÚ pre zamestnanosť, sociálne veci a začlenenie sa domnievam, že si nemôžeme dovoliť ignorovať ľudí žijúcich na okraji našej spoločnosti, najmä v čase, keď dochádza k starnutiu a znižovaniu počtu pracovne činného obyvateľstva.

Musíme investovať čas, úsilie a zdroje, aby sme pomohli ľuďom vymaniť sa z chudoby, a to v prospech dotknutých osôb, ako aj pre spoločnosť ako celok. Krajiny EÚ sa preto zaviazali vytrhnúť do roku 2020 zo spárov chudoby a sociálneho vylúčenia minimálne 20 miliónov ľudí.

Vyhlásením roka 2010 za Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu sme sa zamerali na zvyšovanie informovanosti o tejto neutešenej situácii mnohých občanov. Táto kampaň spája inštitúcie EÚ, vlády, miestne orgány a občiansku spoločnosť, ako aj tých, ktorí majú priame skúsenosti so životom v chudobe.

Európsky rok nám všetkým dáva príležitosť rozvíjať nové väzby a partnerstvá, ktoré môžu vytvárať nové myšlienky a prístupy zamerané na riešenie problematiky chudoby a sociálneho vylúčenia.

Preto je mimoriadne potrebné, aby sme sa zamerali na tie faktory, ktoré sťažujú boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. To znamená pomáhať ľuďom rozvíjať svoje zručnosti tak, aby si mohli nájsť zamestnanie, resp. lepšie zamestnanie. Musíme naše pracovné trhy sprístupniť všetkým vrátane mladých ľudí, starších osôb, ľudí so zdravotným postihnutím a menších. Takisto musíme zefektívniť naše sociálne služby, zdravotníctvo a systém sociálneho zabezpečenia tak, aby chránili tých najchudobnejších. Jedným z najdôležitejších nástrojov je však podpora vzdelávania a predchádzanie predčasnému ukončeniu školskej dochádzky, pretože vyššie a lepšie vzdelanie sú kľúčovými faktormi v boji proti chudobe.

Aby sme dosiahli naše ciele, musíme spolupracovať – riešenia sa najlepšie nachádzajú a vykonávajú na základe spolupráce. Lokálne riešenia navrhnuté miestnymi spoločenstvami sú rovnako dôležité ako vnútroštátne politiky zamerané na boj proti chudobe. Samozrejme, že dôležitú úlohu zohráva aj verejná a súkromná sféra.

Táto brožúra ukazuje, čo sa môže stať, keď sa stretnú inštitúcie a jednotlivci, aby riešili problematiku chudoby a sociálneho vylúčenia. Existuje veľké množstvo inovačných projektov, a to od slovinských mimovládnych organizácií reagujúcich na špecifické zdravotné potreby zraniteľných osôb po finančnú sieť, ktorá poskytuje úvery chudobnejším členom spoločnosti v niekoľkých európskych krajinách.

Či už veľké alebo malé, poslanstvo týchto cielených projektov je jasné – účasť a spolupráca môžu zmeniť a menia životy k lepšiemu. Dúfam, že táto brožúra posluží ako inšpirácia pre tých, ktorí chcú urobiť niečo konkrétne, aby pomohli ľuďom vymaniť sa z chudoby.

László Andor, európsky komisár pre zamestnanosť,
sociálne veci a sociálne začlenenie

ÚVOD

Európa je jedným z najbohatších regiónov sveta s rozmanitým a rozvinutým hospodárstvom, ktoré zabezpečuje vysokú životnú úroveň. Bohatstvo, ktoré Európa vytvára, umožňuje mnohým jej občanom využívať výhody kvalitnej zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a sociálnej podpory.

Napriek tomu mnohí občania nemôžu plne profitovať z tohto úspechu. Odhaduje sa, že v Európskej únii žije približne 84 miliónov ľudí, ktorí sú vystavení riziku chudoby a sociálneho vylúčenia.

Európania klasifikovaní ako žijúci v chudobe si musia vysadiť so sumou nižšou ako 60 percent mediánu národného príjmu domácností. Okrem toho musí približne 23,5 miliónov ľudí v EÚ vyžiť z necelých 10 EUR na deň.

Nedávna hospodárska recesia tejto situácii neprospeľa. Mnohí ľudia, ktorí prišli o zamestnanie, sú tak vystavení riziku chudoby a sociálneho vylúčenia. V niektorých členských štátoch EÚ sa dokonca uvádza, že bezdomovstvo – najvýraznejší symbol chudoby – je na vzostupe.

Čo je teda možné urobiť pre všetky osoby vystavené riziku? Ako Európa pomáha ľuďom vymaniť sa z chudoby?

EÚ vypracovala prostredníctvom koordinácie politík stratégiu účinného boja proti chudobe. Zároveň zabezpečuje rámec a plní koordinačnú úlohu, keďže chce takto pomôcť členským štátom rozvíjať svoje vlastné aktivity v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Kríza poukázala na pridanú hodnotu koordinácie politík a podnietila ďalšie posilnenie koordinácie politík a plné využitie ich potenciálu.

Vo väčšine európskych krajín samotná sociálna podpora nestačí na to, aby sa ľudia vymanili z chudoby. Členské štáty preto nabádame k vypracovaniu politík aktívneho začleňovania a politík aktívneho

pracovného trhu spolu s prístupom ku kvalitným službám v súlade so zodpovedajúcou minimálnou podporou.

Spoločné ciele sa v súčasnosti primárne zameriavajú na opatrenia v oblastiach, ako je odstránenie chudoby detí, zvýšenie zamestnanosti, boj proti diskriminácii a riešenie problematiky vylúčenia z bývania.

V rámci boja proti chudobe zabezpečuje EÚ aj súbor politík a programov typu Európsky sociálny fond a PROGRESS. Nová hospodárska stratégia Európa 2020 dôrazne požaduje rast podporujúci začlenenie, ktoré povedie k zvýšeniu zamestnanosti a sociálnej súdržnosti.

Rok 2010 bol zvolený za Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu preto, aby sa tieto činnosti zviditeľnili. V celej Európe sa realizujú iniciatívy s cieľom poukázať na neutešenú situáciu tých, ktorí žijú v chudobe. Zároveň však tiež upozorňujú na prijaté opatrenia zamerané na zmiernenie utrpenia, ktoré musia ľudia žijúci v chudobe znášať.

Kampaň si kladie za cieľ zvýšiť informovanosť o zložitých a vzájomne súvisiacich problémoch, ktoré ruinjujú toľko životov. Takisto chce spájať vlády, miestne orgány, organizácie občianskej spoločnosti a ľudí, ktorí zažívajú chudobu, aby spolupracovali na nových nápadoch a iniciatívach.

Táto kampaň rovnako poukazuje na situáciu obzvlášť zraniteľných skupín, ako sú starší ľudia, veľké rodiny a rodiny s jedným rodičom, etnické menšiny, prisťahovalci, bezdomovci a deti. Takisto skúma spôsob, akým sa chudoba môže prenášať na ďalšie generácie.

V rámci európskeho roka sa zdôrazňuje, že na základe spolupráce môže spoločnosť ako celok pomôcť tým, ktorí mali menej šťastia. Táto kampaň je zameraná na hodnotu vzdelania a odbornej prípravy ako

© MF, Plissart

© Európska únia, Reporters

nástrojov na boj proti chudobe a nezamestnanosti, ale aj na úlohu politického rozhodovania a pridanú hodnotu koordinácie politik. Prioritou je aj hľadanie spôsobov, ako zabezpečiť dostupnosť kvalitných verejných služieb v oblasti zdravotníctva, bývania a podpory pre chudobné a sociálne vylúčené osoby.

V rámci európskeho roka sa poukazuje aj na ostatné problémy, ako je chudoba zamestnaných, prístup ku kultúrnym a voľnočasovým zariadeniam a rodový rozmer chudoby.

Táto brožúra poskytuje inšpiráciu tým, ktorí sú odhodlaní pomáhať chudobným a sociálne vylúčeným osobám. Prezentuje množstvo projektov a iniciatív, ktoré v súčasnosti zlepšujú život ľudí v celej Európe.

Množstvo súvisiacich tém – konkrétne **VZDELÁVANIE**, **ZAMESTNANOSŤ**, **IZOLÁCIA VIDIEKA**, **ZDRAVIE**, **BÝVANIE** a **FINANČNÉ ZAČLEŇOVANIE** – poukazujú práve na to, aké problematické je pomáhať ľuďom vymaniť sa z chudoby.

■ Vzdelávanie ponúka možnosť, ako uniknúť chudobe tým, že ľuďom poskytujete zručnosti a dôveru, ktorú potrebujú, aby mohli získať kvalitné zamestnanie. V bulharskom meste Sliven zabezpečuje francúzska mimovládna organizácia učiteľom knihy a materiály, ktoré potrebujú na efektívne vzdelávanie miestnych rómskych detí.

■ V nemeckom Hamburgu pomáha tím *Movego* nezamestnaným nájsť si cestu na pracovný trh. Mladí ľudia dostávajú príležitosť naučiť sa remeslu od skúsených remeselníkov tak, že pracujú na reštauračných projektoch a ďalších stavebných projektoch.

■ V niektorých európskych krajinách je riziko chudoby dvojnásobne vyššie vo vidieckych oblastiach než v mestách a veľkomestách. Nadácia *Heifer Foundation* ukazuje, čo sa dá v Litve dosiahnuť,

keď vidiečania dostanú hospodárske zvieratá, aby mohli začať podnikat'.

■ K životu v chudobe sa často pripájajú zdravotné problémy, no prístup k potrebnej zdravotnej a psychologickému podpore je často sťažený. Štátom financovaná mimovládna organizácia s názvom *Stigma* prevádzkuje v slovinskej Lubláne dve kontaktné centrá, ktoré každý deň navštívi približne 80 ľudí. Tieto centrá ponúkajú závislým osobám prístup k nevyhnutnej liečbe a pomoci.

■ Mnohí chudobní ľudia žijú v nevhodných podmienkach, pretože si nemôžu dovoliť slušné bývanie. To má vplyv na ich zdravie a psychický stav. Regionálny program obnovy štvrte *La Chanca* v južnom Španielsku dokazuje, čo sa dá urobiť, ak chcete veci zmeniť. Miestna samospráva a obec spojili svoje sily so sieťou obyvateľov, aby obnovili najstaršiu štvrť mesta Almería.

■ Najchudobnejší členovia spoločnosti často trpia finančným vylúčením, pretože majú sťažený prístup, alebo dokonca nemajú žiadny prístup k úverom za rozumných podmienok. Európska mikrofinančná sieť ponúka menej solventným osobám pôžičky, ktoré môžu využiť na založenie svojho vlastného podniku alebo na úhradu základných potrieb, ako je odborné vzdelávanie a doprava. Vďaka programu si Sika Mawuke-Dzoussu otvorila kozmetický salón v hlavnom meste Belgicka a Alexandre Aberlen opravovňu počítačov vo francúzskom Sausset-les-Pins.

Bez ohľadu na charakter projektu je odkaz vždy rovnaký: spoluprácou možno zlepšiť vyhliadky osôb žijúcich v chudobe. Spolu môžeme vybudovať spoločnosť pre všetkých, Európu, kde môže každý dôstojne žiť.

© Reporters

© Európska únia, Reporters

RÓMSKE DETI OBJAVUJÚ SVOJE KORENE, **SLIVEN**

Mesto Sliven, usadené na úpäť pohoria Karandila, je známe ako bulharské „veterné mesto“. Napriek nárazovému zimnému vetru, ktorému hovoria bóra, je tunajšie počasie celkom príjemné a na úpätiach svahov sa darí broskyňovým sadom a vinohradom.

Sliven je tiež známy ako bulharské hlavné mesto Rómov. Približne štvrtina obyvateľstva, teda asi 25 000 ľudí, má rómsky pôvod. Kedysi prosperujúce textilné centrum Sliven bolo po páde komunizmu ťažko skúšané. Niekdajšie štátne podniky padli a nahradili ich remeselníci pracujúci po garážach. Konkurencia z Číny bola obrovská, ľudia si veľa vytrpeli, no najhoršie na tom boli Rómovia. V roku 1989 malo v Bulharsku prácu 83 % Rómov. Dnes ich pracuje menej ako 20 %.

© Reporters

V chudobnej rómskej štvrti mesta Sliven neďaleko železničnej trate sa konajú osobitné rozhovory o pôvode a kultúre Rómov.

Tento príbeh hovorí o tom, ako francúzska mimovládna organizácia *Secours Populaire* začala pracovať s deťmi z rómskej štvrte Nadežda potom, čo ju oslovili učitelia miestnych škôl. Učitelia potrebovali najmä knihy a učebné pomôcky, avšak ďalej sa usilovali o to, aby sa rómski žiaci dostali do styku s vlastnou kultúrou, pretože tým sa posilní pocit sebauvedomenia. Navyše sa tak zvýši dôvera rodičov vo vzdelávanie.

Na zlej strane koľají

Nadežda, čo v bulharčine znamená „nádej“, sa nachádza južne od hlavnej železničnej stanice mesta a je doslova na zlej strane koľají. Okolo nich sa deti prehrabávajú v odpade, aby ho neskôr predali obchodníkom so šrotom.

„V Bulharsku a takisto v ostatných štátoch Balkánu žijú Rómovia zväčša v segregovaných oblastiach,“ hovorí novinár Alexandre Dubuisson, ktorý vlni strávil istý čas v Slivene ako spravodajca pre *Secours Populaire*. „Avšak segregácia v rámci samotnej rómskej komunity je ešte komplexnejšia. Funguje tu totiž skutočný kastový systém. Sobáš Róma s Bulharkou nerómskeho pôvodu je rovnako ťažko predstaviteľný ako sobáš Róma so ženou z inej rómskej skupiny.“

Bohatšia časť Nadeždy je známa ako „hudobnícka štvrť“. Ľudia, ktorí tu žijú (hudobníci, ale nielen tí), bývajú v dvojposchodových radových domoch z červenej tehly, kde sa pri rozšírení rodiny pristaví nová miestnosť alebo nové podlažie. Keď postupujete ďalej do štvrte, ulice sa stávajú špinavšími, až zrazu sa domy po náhlej zákrute menia na

V uliciach Nadeždy nájdeme prevažne len rozostavané betónové domy a chatrče s hliníkovou strechou.

Počet obyvateľov Bulharska dosahuje 7,7 milióna. Odhaduje sa, že **700 000** z nich sú **Rómovia**. Stredná dĺžka života priemerného Bulhara je **72 rokov**. V prípade Róma zo Slivenu je to **52 rokov**.

chatrče s hliníkovými strechami. Tu žijú *goli cigani* – „chudobní cigáni“, nachádzajúci sa na samom dne rómskej hierarchie.

Zápach odpadkov je ohromujúci. Osly, ovce a sliepky, čo s týmito ľuďmi žijú v jednoduchých príbytkoch, sa zrážajú s bosými deťmi, ktoré sa hrajú medzi kopami odpadkov. Tieto deti isto nevedia, že patria ku kultúre, ktorá je exotická i osobitá zároveň. V Bulharsku sa na nich vo všeobecnosti pozerá ako na najpodradnejších z podradných. Takouto optikou sa často vnímajú aj sami.

Mimovládna organizácia *Secours Populaire*, ktorá vznikla v roku 1926 s cieľom podporovať znevýhodnených, má svoj pôvod v organizácii *Secours Rouge International*. Personál *Secours Populaire* tvoria prevažne dobrovoľníci a jej pobočku nájdete v takmer každom francúzskom meste. Venuje sa práci doma aj v zahraničí. Vlni pomáhala s riadením projektov pomoci v 170 krajinách, keď asistovala miestnym pri zriaďovaní štruktúr, vďaka ktorým by dokázali riešiť celú škálu problémov. Takisto pomáhala pri nadväzovaní kontaktov s potenciálnymi investormi.

Učítelia podporujú zmenu

V roku 2001 túto francúzsku organizáciu oslovila zástupkyňa riaditeľky školy č. 6, ktorá sa nachádza mimo štvrti Nadežda. Rómske „geto“ svoju vlastnú školu nemá. Všetky deti chodia do školy č. 6, keďže stojí neďaleko od železničnej stanice, teda len 10 minút chôdze. Deväťdesiat percent žiakov tvoria Rómovia, niektorí s tureckými, iní s bulharskými koreňmi. Najskôr im *Secours Populaire* zakúpila knihy, počítače, školské tašky, tenisky a športové potreby, následne im v roku 2007 pomohla zriadiť združenie *Ensemble*. Nadácia Air France venovala združeniu 30 000 EUR na projekt nazvaný *Etniko*.

„Školská dochádzka v Bulharsku je povinná do 16 rokov,“ hovorí Ekaterina Pavlova, jedna z učiteliek zúčastnených na projekte zvyšovania kultúrneho povedomia *Etniko*. Projekt úspešne fungoval celé dva roky, avšak kvôli ukončeniu sponzorstva musel byť prerušený. „Napriek uvedenému

mnohé rómske deti, a najmä dievčatá, predčasne ukončia školskú dochádzku vo veku 12 rokov, buď preto, že sa vydajú, alebo preto, že si ich rodičia nemôžu dovoliť ponechať v škole.“

„Tieto deti nepoznajú svoju minulosť,“ hovorí Dubuisson. „Projekt *Etniko* ich oboznamoval s vlastným pôvodom, vlastnou kultúrou. Vnímanie minulosti u Rómov zvyčajne nesiahá ďalej ako po starých rodičov. Vôbec netušia, že korene Rómov sú v Indii. Minulosť je im vzdialená dokonca ešte viac ako je Karol Veľký vzdialený francúzskym školopovinným deťom.“

Ekaterina Pavlova je hrdá na to, čo projekt dosiahol. Počas dvojročného trvania sa do neho zapojili tri skupiny, každá s počtom 12 detí. A hoci išlo iba o malú časť celej školy, stále sa domnieva, že došlo k výraznej zmene v mnohých srdciach i myšliach. Deti absolvovali špeciálne hodiny, kde sa učili o rómskych etnických skupinách, tradíciách a kultúre, o rómskych tancoch, piesňach, príbehoch a legendách. Okrem

učenia si však aj vyšli do múzeí a reštaurácií.

„Robili sme síce malé, no napriek tomu dôležité veci. Žiakov sme napríklad vzali do bulharského bistra neďaleko školy. Učili sme ich ako sa správať, ako si zdvorilo objednať, ako platiť. Personál reštaurácie sa spočiatku správal nepriateľsky. Ani deti sa necítili uvoľnene. Väčšina Bulharov totiž Rómov považuje za špinavých, prípadne za zlodejov. Avšak po istom čase sa atmosféra výrazne oteplila. Deti vedeli spievať a správali sa slušne.“

Ekaterina Pavlova si uvedomuje, že to neznie ako veľký úspech. Dúfa však, že kým títo žiaci vyrastú, naučia sa všeličo pozitívne o škole aj okolitom svete, aby to mohli následne odovzdať svojim vlastným deťom. Skromne si želá, aby *Etniko* mohlo pokračovať, avšak vie, že dnes žijeme v ťažkých časoch.

■ **ĎALŠIE INFORMÁCIE**
www.secourspopulaire.fr
www.sliven.net

Značná časť z 10–12 miliónov Rómov v Európskej únii žije v nevhodných socio-ekonomických podmienkach. Mnohí z nich čelia obmedzenému prístupu ku kvalitnému vzdelaniu, trápí ich zlý zdravotný stav a ovplyvňuje ich vysoká úmrtnosť. Často sú vylúčení z trhu práce. Začlenenie Rómov je prioritou tvorby politik EÚ. Problémy sú zložité a vzájomne prepojené, preto sa riešenia musia zúčastňovať všetky strany vrátane Rómov.

© Rossel – Pierre-Yves Thienpont

AKO UČIA UČENIU SA V HAMBURGU

V čase, keď hospodárska kríza v Európe vzbudzuje veľké obavy vzhľadom na nezamestnanosť najmä mladých ľudí, si pozornosť zaslúži experiment hamburských vychovávateľov a učiteľov. Títo progresívni myslitelia zamestnaní v oblasti, ktorú silno zasiahli rozpočtové škrtky, sa jednoducho pokúšajú o zatraktívnenie učenia sa.

57-ročný Karl Fink, korpulentný muž v kombinéze, pracoval vo svojom rodnom Kazachstane ako tesár. Len pred chvíľou osadil dovnútra žiarivo zeleného železničného vozňa z 20. storočia bukovú lavičku. Tento príklad poukazuje na osobitosť výrobnjej školy (z nemeckého Produktionsschule) s názvom *Movego*, neziskového vzdelávacieho hamburského zariadenia, ktoré privádza nezamestnaných späť do pracovného kolobehu, keďže tu študenti reštaurujú staré vlaky, stavajú úschovne pre bicykle, a dokonca tu aj vyrábajú odolné záhradné stoličky. Finkove zručnosti si škola cenila natolko, že mu ponúkla zamestnanie na trvalý úväzok. Práve od neho sa stolárskemu remeslu učia približne dvadsaťroční chlapi.

Karl Fink, ktorý v rodnom Kazachstane pracoval ako tesár, v súčasnosti vyučuje na škole Movego.

Vpravo hore – Ruskí študenti patria k početným národnostiam študujúcim na škole v Hamburgu.

Zatraktívnenie učenia sa

Fink patrí k skupine približne 150 mužov (väčšinou z príst'ahovaleckého prostredia), ktorí pracujú v tejto školskej výrobnéj hale neďaleko rieky Labe. Táto organizácia vznikla preto, aby poskytla prácu niekdajším robotníkom z lodeníc, keď po páde hlavného priemyselného odvetvia mesta prišli o prácu. V roku 1997 organizácia spojila svoje sily s združením, ktoré sa venovalo mladým ľuďom. Dnes si kladie za cieľ školiť ľudí všetkých vekových skupín, aby sa mohli vrátiť do zamestnania. Za súčasť spomenutého cieľa považujú najmä zatraktívnenie príslušného vzdelávania a štúdia.

V meste Hamburg, ktoré patrí zároveň k najmenším nemeckým spolkovým krajinám, sa v súčasnosti zameriavajú na prakticky zamerané odborné školy pre tých, čo nedokončili školskú dochádzku. Nemať v Nemecku záverečné vysvedčenie znamená veľký problém. V najväčších

ťažkostiach sa ocitajú mladí ľudia z chudobnejšieho, príst'ahovaleckého prostredia.

Movego v septembri otvorilo nový typ školy – odborné učilište – (navyše k existujúcej výrobnéj škole), aby pomohlo mladým získať záverečné vysvedčenie. Štát Hamburg presadzuje vytvorenie približne desiatich učňovských škôl.

Priateľský vychovávateľ vo svetlozelenej košeli Jürgen Dege-Rüger pracuje pre vládou sponzorovaný celoštátny projekt pre mestské plánovanie s názvom IBA (Internationale Bau-Ausstellung – Medzinárodná výstava stavebníctva). Nasledujúce tri roky bude sídliť v Hamburgu. Sídlo centrály je v chudobnom Wilhelmsburgu – rozsiahlom ostrove na juhu mesta. Ostrov z veľkej väčšiny obývajú príst'ahovalci. Po oboch stranách diaľnice, čo ostrov pretína na polovice, sa čoraz rýchlejšie objavujú nové záhrady. Dege-Rüger zodpovedá za aktívne uplatňovanie programu celoživotného vzdelávania. Osobitnú pozornosť venuje

zvyšovaniu počtu absolventov škôl, ktorí získajú aspoň vysvedčenie najnižšej úrovne.

Niekdajší učiteľ uvádza zlé výsledky Nemecka v programe OECD s názvom PISA. Projekt PISA hodnotí výkon 15-ročných žiakov. „Na bohatú krajinu máme neúmerne vysoký počet slabo vzdelaných mladých ľudí z chudobného, často príst'ahovaleckého prostredia, ktorí preto nemajú prístup k pracovným miestam.“ Ako to zmeniť? Dege-Rüger hovorí, že dnešnou výzvou vzdelávania je skôr „naučiť žiakov učiť sa“ než vyzdvihovanie číreho hromadenia všeobecných vedomostí.

Medzi náročné úlohy vo Wilhelmsburgu patrí vytváranie kontaktov medzi jestvujúcimi inštitúciami. „Na ostrove máme školy, škôlky, mládežnícke a poradenské centrá,“ hovorí, „avšak tieto nespolupracujú, ani nie sú dostatočne atraktívne pre rodičov ani deti.“ Dege-Rüger je presvedčený, že školy v chudobných oblastiach by mali od štátu dostávať viac financií než ostatné školy.

Späť do systému

Holger Dohnt, ktorý vedie *Movego*, taktiež tvrdí, že nedostatočná koordinácia vlastne znamená veľké plytvanie energiou a zdrojmi. Podľa neho sa činnosť jednotlivých oddelení ministerstva, ktoré sa zaoberajú mladými ľuďmi a nezamestnanosťou, nekoordinuje dostatočne. Veľa mladých úplne vypadne zo systému. „Týmto deťom proste školu vnútili. A oni pritom chcú, aby ich ostatní považovali za dospelých, navyše potrebujú výchovné poradenstvo.“ Holger Dohnt je presvedčený, že práve toto im škola ponúka. „Nehráme sa na sociálnych pracovníkov, len sa im pri odchode

Učiteľ **Jürgen Dege-Rüger** tvrdí, že v Nemecku je neúmerne počet nedostatočne vzdelaných mladých ľudí z prostredia príst'ahovalcov.

Hovorí sa, že kopírovanie je najúprimnejšia forma lichotenía. V Hamburgu nájdete záhradné stoličky v štýle Adirondack z Movega v tých najštyľovejších záhradách.

od nás snažíme zabezpečiť pracovné miesto.“

Najstarším odborným učilišťom v meste je 10-ročná Altona. Vedie ju nenápadný Thomas Johanssen. Vzhľadom na to, že štát presadzuje vytváranie ďalších škôl takéhoto druhu, sa Altona stane vzorom. Autori myšlienky sa pritom sami inšpirovali veľmi efektívnym dánskym systémom. Škola ročne prijíma 48 študentov, pričom 40 % z nich pochádza z prísťahovaleckého prostredia. V uvoľnenej atmosfére malých tried sa študenti vo veku 16-18 rokov teoreticky vzdelávajú a zručnosti si prakticky overujú. Práve takto môžu získať záverečné vysvedčenie – teda kľúč k vstupu na pracovný trh.

„Učenie musí byť atraktívne a zvyšovať sebaúctu,“ hovorí Johanssen. Práve preto je nutné zabezpečiť študentom dve teplé jedlá denne. V uvoľnenom

ovzduší jedálne tak študenti dostanú jedny neskoré raňajky, (keďže mnohí doma vôbec neraňajkujú) a následne aj obed.

„Kľúčom k úspechu je motivácia,“ dodáva. Študenti sa učia jazyky, chémiu, pracujú s multimédiami a súkromným zákazníkom vyrábajú nábytok na mieru. „Všeobecné a technické školy boli tradične oddelené. Tu kombinujeme technickú a praktickú prácu.“ Záznamy školy dokazujú, že tento prístup funguje: polovica bývalých absolventov si nájde pracovné miesto a ďalších 20 % sa vráti späť do školy. Boj proti nezamestnanosti je sisyfovskou prácou.

■ ĎALŠIE INFORMÁCIE

www.movego.eu

www.psa-hamburg.de

V decembri 2009 bolo bez práce vyše **5,5 milióna mužov a žien** mladších ako 25 rokov. Ide o **21,4 %** populácie mladých, pričom nezamestnanosť mladých má vzostupnú tendenciu. Najvyššiu úroveň – presne 40 % – dosahuje v Španielsku.

Situácia predstavuje jasnú výzvu, aby sa európske vlády sústredili na riešenie problémov, ktoré sa dlhodobo nedarí riešiť. Medzi kľúčové oblasti patrí podpora **znevýhodnených skupín** – prisťahovalcov, nedostatočne vzdelanej mládeže – pri hľadaní práce a následne aj riešenie otázky mobility mladých.

ZVIERATÁ, KTORÉ MĚNIA ŽIVOT ĽUDÍ

Albertas chová na litovskom vidieku včely. Predáva med, včelí pel', materskú kašičku a alkoholický nápoj na báze medu – medovinu. Jeho manželka Diana zdobí sviečky vyrobené z včelieho vosku.

Diana a Albertas Usinskaiovci majú tri deti: dcéry vo veku desať a päť a ešte syna vo veku šesť rokov. Najstaršia Austeja dostala meno po litovskej bohyni včelárstva. Chudá, svetlooká dievčina sa pri príležitosti rozhovoru obliekla do ružových šiat, ktoré zdobí strieborný opasok. Malá sestra má vo vlasoch biele tylové kvietky. Albertasova rodina žije spolu s jeho starnúcimi rodičmi v jednoduchom drevenom dome so strechou z vlnitého plechu v Milošaičiai, približne päťdesiat kilometrov od niekdajšieho hlavného mesta Litvy Kaunasu.

*Dar nadácie Heifer Baltic Foundation v podobe úľ ov
zmenil osud poľnohospodára Albertasa Usinskaia.*

Vľavo hore – Jeho deti čaká svetlejšia budúcnosť.

Ťažké časy

Ešte pred pár rokmi nemala rodina Usinskaiovcov na ružiach ustlané. Žili bez elektriny a so susedmi sa vídali len zriedka, keďže najbližšia usadlosť je od nich vzdialená dva kilometre. Diana zreteľne kríva, preto sa pohybuje pomalšie. Starala sa o deti a starých ľudí, kým Albertas vykonával pomocné práce. Vtedy sa zdalo sa, že život neprináša veľké vyhliadky.

A práve v tom čase na scénu vstúpila nadácia *Heifer* – medzinárodná charitatívna organizácia so sídlom v Arkansase. Pred šesťdesiatimi piatimi rokmi ju založil americký farmár Dan West. Ten sa v tridsiatych rokoch 20. storočia ocitol v občianskou vojnou zmiatanom Španielsku, keď mliekom krmil hladné deti. Vtedy si uvedomil, že tieto deti nepotrebujú nápoj s príchutou mlieka, ale naozajstné kravské mlieko. A tak sa všetko začalo.

Odobovanie prvého mláďaťa

Cieľom nadácie *Heifer International* je odstraňovanie chudoby a hladu v medzinárodnom meradle. V súčasnosti poskytuje hospodárske zvieratá a školenia v sto dvadsiatich ôsmich krajinách. Každá prijímajúca rodina sa zaviazá, že odovzdá prvé mláďa darovaného zvieratá inej rodine, ktorá sa nachádza v zložitej

Arūnas Svitojus z nadácie *Heifer Baltic* – „Snažíme sa ľudí om ukázať spôsob, ako môžu zarobiť peniaze, aby nemuseli odísť z krajiny.“

situácii. Nadácia *Heifer* otvorila svoju pobaltskú pobočku pred desiatimi rokmi. Centrála sídli vo Vilniuse a menšie kancelárie pôsobia v susednom Lotyšsku a Estónsku.

Na stenách vilniusej kancelárie je fotografia riaditeľa pobaltskej pobočky nadácie *Heifer* Arūnasa Svitojusa, ako si podáva ruku s niekdajším americkým prezidentom Billom Clintonom. Organizácia je takmer kompletne financovaná zo súkromných darov. Mnohé z príspevkov pochádzajú práve od Američanov pobaltského pôvodu.

„Hospodárska kríza nás tvrdo zasiahla,“ hovorí riaditeľ Svitojus. „Počas posledných dvoch rokov emigrovalo 15-20 percent

populácie krajiny. Vidiecki ľudia bez vzdelania odchádzajú za prácou, neraz padnú do čiernej ekonomiky štátov, pričom deti ponechávajú doma v starostlivosti starých rodičov alebo susedov. Pokúšame sa im poskytnúť možnosti zarobiť si nejaké peniaze, aby nemuseli odchádzať.“

Heifer vlani spravoval tridsať projektov v Litve, v pobaltských štátoch ich bolo spolu päťdesiat. Sumár hospodárskych zvierat zahŕňa všeličo, od holštajnských kráv až po miestne žmudské kone, ošípané, králiky, sliepky, dáždovky a včely. Podľa Svitojusa sa pobaltská pobočka nadácie zvyčajne zaoberá pokojnejším druhom včiel, ktoré majú svoj pôvod v Litve.

Vidiecke oblasti predstavujú viac ako **80 percent** územia Európskej únie a žije tam približne **25 percent** obyvateľstva.

Zárobok z predaja medu

Moderné poľnohospodárske metódy sú pre včely čoraz väčšou hrozbou. Neplatí to však v tejto časti krajiny, keďže sa nachádza v národnom parku, kde sa pesticídy nepoužívajú. Včelám sa tu darí. Pre farmárov, ktorí tu žili svoj biedny život zo dňa na deň, sa ekologické včelárstvo zdalo byť najlepšou voľbou. A to aj napriek tomu, že kúpu potrebného vybavenia si mnohí nemohli dovoliť.

Albertasovi a Diane teraz včely garantujú malý príjem. Vďaka statku – krave, koňovi, dvom ošípaným a dvadsiatim sliepkam sú prakticky samostatní, keďže si vyrábajú maslo, syr a chlieb. Tisíc litrov medu, ktorý včely vyrobia, prinesie rodine mesačne 300 EUR. Do spart'ansky zariadenej drevom vykurovanej hlavnej miestnosti si zakúpili skrine, dokonca sa im podarilo odložiť

nejaké peniaze bokom. Diana chce, aby sa deti dostali na univerzitu. Veľkú nádej vkladá do Austeji, ktorá bola už trikrát po sebe najlepšou žiačkou v triede.

Predtým ako v roku 1991 Litva získala späť svoju nezávislosť od Sovietskeho zväzu, pracoval Albertas na poľnohospodárskom družstve. Vďaka tomu, že im nadácia *Heifer* darovala sedem úľov, elektrické prístroje, včelárske náčinie a takisto poskytla kurz práce s počítačom, je teraz rodina aktívnym členom komunity. Odberatelia musia na Albertasov med dokonca čakať. Diana sa vzdala svojho života v ústraní a pracuje ako účtovníčka na polovičný úväzok. Manažuje tiež včelársky projekt v miestnej komunite, kde deväť ďalších rodín získalo pomoc. Každých šesť mesiacov vypracúva pre projektovú manažérku nadácie *Heifer* Gražinu Mongirdienovú správu o pokroku projektu.

Gražina Mongirdienė tvrdí, že by nikdy nemohla žiť niekde inde, pretože prírodná krajina Litvy je úchvatná.

Okrúhly stôl, vôkol neho drevené stoličky viditeľne zhotovené z kmeňov stromov, predzáhradka plná kvitnúcich kvetov v kvetináčoch, vo vzduchu cítiť vôňu trávy. Dom Usinskaiovcov pôsobí takmer idyllicky.

Albertas z domu donesie midus so zdanlivo jemnou chuťou vyrobený z medu a bylín. Až po okraj naplní zopár pohárov. Sladký litovský národný nápoj chutí najlepšie vtedy, keď je domácej výroby. Tento má tri roky. Okolo pohárov poletujú včely, Albertas berie na ruky svoju najmladšiu dcéru a dáva jej hlasitý bozk.

■ **ĎALŠIE INFORMÁCIE**
www.heifer.lt

Vidiecke oblasti predstavujú viac ako **80 percent** územia Európskej únie a žije tam približne **25 percent obyvateľstva**. V niektorých krajinách EÚ je riziko chudoby vo vidieckych oblastiach **dvakrát vyššie** než v mestách, avšak špecifické problémy týchto regiónov boli vo väčšine štúdií venovaných chudobe doteraz prehladané. Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu vo vidieckych oblastiach ide ruka v ruku so zlepšovaním prístupu k zariadeniam a službám, vrátane škôl, lekárov, dopravy, ba aj obchodov. Toto si vyžaduje nový a koordinovaný prístup k sociálnej a regionálnej politike a rozvoju poľnohospodárstva.

© Európska únia, Reporters

AKO SI OD TVRDÝCH DROG ODVYKAJÚ **NARKOMANI** **V ĽUBLĀNE**

V hlavnom meste Slovinska – ĽublĀne – vyhl'adávajú rodiny počas horúcich letných večerov príjemný vánok v malebných kaviarňach a reštauráciách na nábreží. V jednom neďalekom opustenom dvore si desať či dvanásť mužov popíja pivo. Možno nie prvé, usúdi človek pri pohľade na množstvo plechoviek. Prichádzajúci návštevník sa musí dívať pod nohy, aby sa neporanil na odhodенých injekčných striekačkách. Stojí totiž na mieste, kam sa na metadone závislí ľudia chodia opíjať potom, čo z neďalekej nemocnice dostanú a užijú svoju dennú dávku metadonu.

Lubl'ana sa snaží pomáhať užívateľom cez odvykacie programy, niektoré centrá poskytujú metadón.

Vľavo dole – Borut Bah vedie terénny program v rámci Stigmy.

Tak ako v mnohých iných mestách aj v Lubľane majú problém s drogami. Kultúrou pulzujúce Slovinsko leží na tzv. balkánskej drogovej ceste z Afganistanu. Prekvitá tu obchod s heroínom, kokaínom a tanečnými drogami typu extázy či MDMA.

Lubľana sa pokúša dostať dílerov a užívateľov pod kontrolu prostredníctvom série trestov a rehabilitačných programov. Liečebné centrá vydávajú závislým osobám menej návykovú drogu metadon. Slovinsko sa ďalej pýši najnižším počtom HIV pozitívnych užívateľov drog medzi európskymi krajinami. Vďaka za to najmä *Stigma* – štátom financovanej mimovládnej organizácii. Dve kontaktné centrá *Stigma* v Lubľane denne navštívi osemdesiat mužov a žien.

Zameranie na zdravie

Poslaním *Stigma* je zachytenie ľudí v ranom štádiu ich závislosti a následne práca so všetkými užívateľmi drog, až kým nevstúpia do detoxikačného programu

alebo sa úplne nezbavia závislosti. Okrem tejto činnosti sa pracovníci *Stigma* venujú poradenstvu väzňom, ďalej tiež zriadili útulok pre ženy, ktoré sú obeťami násilia. Najvýznamnejším projektom je šírenie zdravotnej osvety v rámci prevencie HIV a hepatitídy C. Presadzujú prevenciu poskytovaním sterilných ihliel, pričom závislých tiež žiadajú, aby vracali použité striekačky.

Deväť rokov fungujúca organizácia vedie úspešný terénny program. Ich karavan značky Peugeot zariadený sedadlami, stolom a skladovacím priestorom sa týždenne vyberie do deviatich miest. Automobil bol zakúpený v roku 2007 vďaka podpore Európskej komisie, ktorá uhradila 60 percent nákladov.

„Predtým,“ hovorí riaditeľ *Stigma* a terénny pracovník Borut Bah, „sme chodievali autom a stretávali sme sa so závislými v baroch, kaviarňach alebo na ulici. Teraz vedia, kde a kedy nás môžu nájsť. Naše rozhovory tak nikto nemôže odpočúvať.“

V skoré pondelkové ráno sa Borut a jeho kolegyňa sociálna pracovníčka Blažena Kovanovič vyberú do Novoho Mesta na juhovýchode krajiny. Mnohí tunajší obyvatelia pracujú v automobilke Renault. Práve z okolitých skalnatých kopcov pochádza slávne slovinské víno *Cviček*.

Ráno v Novom Meste

Po hodinovej jazde z hlavného mesta zaparkuje Borut pred malou železničnou stanicou. Neďaleko sa nachádza centrum, kde sa vydáva metadon. Už tu čakajú traja muži. V najbližších dvoch hodinách sa zastaví ďalších osem alebo deväť.

Vedia, že im tu poskytnú základnú zdravotnú starostlivosť, ihly a malé vrecká kyseliny askorbovej, ktorá sa používa na rozpúšťanie heroínu. Niektorí majú tetovanie, iní pírsing. Väčšina fajčí jednu od druhej. Mnohí sú nervózni. Väčšina z nich nemá problém hovoriť o svojom návyku, o drogách, ktoré berú, ani o drogách, ktoré užívajú preto, aby drogy brať prestali.

Prišiel aj elegantne oblečený Srb Marco, ktorý sa prezentuje ako dídžej. Berie odvykaciu drogu Suboxone a tvrdí, že čoskoro bude čistý. Študoval ošetrovatel'stvo, avšak nedokáže si nájsť prácu. Hovorí, že časy sú ťažké. Rád by si založil rodinu, ale nemôže si to dovoliť. Ďalej je tu Jože, ktorý má neďaleko odtiaľto farmu so sliapkami, zajacmi a dvoma ošipánymi. Hovorí, že teraz berie len metadon zmiešaný s pomarančovým džúsom.

A potom je tu Miha, ktorý si pichá kokaín priamo do slabín, pretože jedinou žilou, ktorú ešte dokáže nájsť, je stehenná žila. Už veľakrát sa pokúsil prestať

Lubľana v noci

© M.F. Plišsart

Narkomani si tu môžu vyzdvihnúť sterilné ihly. Poskytnú im tiež základnú zdravotnú starostlivosť.

s drogami. Borut a Blažena trpezlivo počúvajú jeho príbeh, patrí to k ich práci. Za absolútny cieľ si stanovili pomoc ľuďom zbaviť sa závislosti, no dovtedy sú tu na to, aby pomáhali so všetkým od nových ihli, až po vyplňanie úradných formulárov súvisiacich s hľadaním práce alebo zdravotným poistením.

„Keď som sa vyškolil za sociálneho pracovníka,“ hovorí Borut, „chcel som pracovať s narkomanmi. Mal som priateľov, ktorí boli závislí na drogách, ako mladý som navštívil zopár naozaj podivných miest.“ Jeho číro by to aj dokazovalo. Za príjemnými ľudskými spôsobmi sa však skrýva tvrdošijné presvedčenie pomáhať drogovu závislým, keď chcú hľadať cestu späť od samého okraja priepasti.

V ľubľanskej nemocnici funguje protidrogové oddelenie, ktoré využíva aj metadon. Lekárka daného oddelenia hovorí, že každý rok vyšetří asi štyristo narkomanov. „Väčšina z nich k nám chodí každý deň, mnohí z nich môžu začať pracovať alebo sa vrátiť do školy,“ dodáva. Oddelenie uplatňuje prísne pravidlo. Ak niekto príde neskoro, dvere nájde zatvorené.

„Máme s tým dobré skúsenosti,“ tvrdí terajšia členka personálu *Stigmy*, no kedysi závislá Katja. „Závislí ľudia potrebujú disciplínu a časové plány.“

Nedávne oznámenie EÚ* poukazuje na obrovské nerovnosti v oblasti zdravotnej starostlivosti, a to nielen v celej EÚ, ale aj v rámci každej krajiny. Zmierňovanie týchto nerovností si vyžaduje spoločný postup všetkých strán na európskej a regionálnej úrovni, vrátane zvyšovania povedomia, vypracovania politik a nových foriem spolupráce v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a verejnej správy.

*„Solidarita v oblasti zdravia: zmierňovanie nerovností v oblasti zdravia v EÚ.“

NEHYNÚCI DUCH LA CHANCY, ANDALÚZIA

Regionálny program modernizácie štvrte La Chanca uskutočnil za posledných dvadsať rokov kompletnú rekonštrukciu najstaršej štvrte mesta Almería v južnom Španielsku. Z pohľadu svojich dvanástich tisícov obyvateľov si projekt kladie za cieľ zlepšenie situácie v zdravotníctve, bývaní, vzdelávaní, zamestnanosti a takisto v oblasti sociálnych práv. Na tomto projekte spolupracujú magistrát mesta Almería, andalúzska vláda a v neposlednom rade aj bojovým duchom známe združenia obyvateľov časti La Chanca.

Obnovená štvrť La Chanca si zachovala charakter niekdajšej rybárskej dediny.

Vľavo – Žiaci na návšteve staveniska.

Keď prišiel uznávaný španielsky spisovateľ Juan Goytisolo začiatkom šesťdesiatych rokov dvadsiateho storočia do štvrte La Chanca v Andalúzii, šokovala ho „bieda preľudnených domov, špina a ulice plné nákazy“.

Goytisolovu knihu *La Chanca* Francova vláda považovala za príliš kritickú, preto nemohla vyjsť v Španielsku celých dvadsať rokov.

Niektoré veci sa zmenili, iné sú nemenné. V tomto južnom meste dominujú teplé farby. Hrá a tancuje sa tu flamenco, vo vzduchu cítiť vôňu pečeného chleba a grilovaných rýb. Neúprosne horúce slnko zohrieva vzduch. V maurskom historickom centre Almeríe vidno ľudí každej farby – od bledej cez všetky odtiene hnedej až k čiernej. Tunajší obyvatelia sú chudobní, no jednako žijú v harmonickej koexistencii. La Chanca je príbehom nádeje a víťazstva nad nepriazňou osudu, no zároveň aj ukázkou úspešnej mestskej modernizácie. Týmto príkladom sa inšpirovali napríklad v Granade, Seville, Córdobe a Malage.

Tradícia protestu

Osobitný plán modernizácie štvrte La Chanca (Peri) vznikol v reakcii na neúnavnú činnosť obyvateľov štvrte. Výraznú angažovanosť preukázala aj andalúzska vláda. Plán bol schválený v roku 1990. Jeho ciele išli ďalej, nežlo

Odborníčka **Ana Vinuesa** – „*La Chanca je fascinujúci projekt, a to zo sociálneho aj architektonického hľadiska.*“

len o fyzické zlepšenie podmienok. Mal totiž riešiť širšie problémy komunity, využívať na to počítače a internet, hovoriť o problémoch žien v komunite, chcel zavádzať princíp „Cuido mi casa, cuido mi barrio“ (starostlivosť o svoj dom a svoju štvrť). Programy sa snažili naučiť ľudí starostlivosti o svoje domy a životné prostredie.

La Chanca je historickým centrom mesta, hoci kedysi bola rybárskou štvrťou jedného z najdôležitejších prístavov córdobského kalifátu. Začiatkom 20. storočia sa v opustených ruinách starobyľého predmestia Al-Hawd usadili cigáni, ktorí aj v súčasnosti tvoria dynamických 23 percent populácie. Pôdorys mesta, vrátane jaskynných domov vytesaných do útesov,

kde v minulosti žili chudobnejší obyvatelia, sa od arabských čias veľmi nezmenil. Dvere rybárskych pravidelných jednoposchodových domov boli tradične namaľované tou istou jasnou farbou, akú mal aj člen konkrétneho rybára.

V súčasnosti je zrekonštruovaných okolo tisíc domov a postavených ďalších asi dvestopäťdesiat. Počíta sa s tým, že si ich prenajmú obyvatelia jaskynných obydli, ktoré museli opustiť. Domy sú možno elegantnejšie než predtým, nápadne sa však podobajú starému štýlu, takže dvere majú rovnako živé farby. Andalúzska vláda doteraz investovala do renovačných prác 45 miliónov EUR, pričom ďalších 47,7 milióna EUR vyčlenila na práce do budúcnosti.

Pre značnú časť európskej populácie tvoria náklady na bývanie viac ako 40 percent disponibilného príjmu. Okolo 13 percent má problém tieto náklady zvládať.

„La Chanca je fascinujúci projekt,“ hovorí Ana Vinuesa, ktorá pracuje v oddelení andalúzskej vlády pre verejné práce a zároveň vedie úrad pre obnovu samotnej štvrte La Chanca. „Má tak spoločenský, ako aj architektonický rozmer. Je riadený z miestnej úrovne a aktívne zapája miestne obyvateľstvo.“

„Je to absolútne unikátne,“ dodáva sociológ Fernando Vidal z madridskej univerzity Comillas. „Akčné skupiny vo štvrtiach tu vždy boli neuveriteľne silné. A to aj v polovici osemdesiatych rokov 20. storočia, kedy v ostatnom Španielsku začali upadať. Panuje tu veľmi uvoľnená atmosféra, v ktorej pohodlne koexistujú rozličné národnosti, náboženstvá a presvedčenia.“

V polovici osemdesiatych rokov 20. storočia obyvateľské akčné skupiny časti La Chanca úspešne prevzali na seba obecné právomoci v oblasti vzdelávania, zdravia a bezpečnosti. Následne sa im vo štvrti podarilo zvládnuť drogových dflerov, keď chodiac z dom do domu povyhánali priekupníkov. „Títo doslova vyskakovali z okien

a utekali preč,“ hovorí Vidal. „Ľudia si očistili štvrť La Chanca sami.“ Po tretíkrát sa obyvatelia zjednotili kvôli zlepšeniu svojho osudu, keď sa rozhodli postaviť alebo zrekonštruovať svoje neraz veľmi primitívne príbytky.

Zachovanie duše

Prosperujúca komunita časti La Chanca tvorená nezamestnanými a prevažne mladými ľuďmi žije v kultúrnom priesečníku moslimov severnej a subsaharskej Afriky a katolíkov (vrátane katolíckych Rómov).

„Je to stabilná populácia so silným pocitom prináležania,“ hovorí Ana Vinuesa. „Keď ľudia zarábajú trošku viac, majú sklon prestáť sa bližšie k moru, kde sú podmienky bývania lepšie. Avšak aj naďalej chcú zostať v štvrti La Chanca.“

Väčšina prístahovalcov pochádza z Maghrebu, tiež tu žijú Juhoameričania a Východoeurópania, pričom nezriedka sú navzájom poprepájaní manželstvami. Táto harmonická koexistencia nie je

výsledkom náhody. Obyvatelia časti La Chanca sami podporovali inklúziu prístahovalcov prostredníctvom kultúrno-spoločenských iniciatív pre deti a mladých. Napriek tomu je tu mnoho problémov, vrátane vysokej nezamestnanosti, nezodpovedajúcich pracovných zručností a rozbitých rodín. Domov stále nie je dostatok, mnohé sú preplnené a v zlom stave, neraz chýbajú kúpeľne, WC a iné základné vybavenie.

Slnkom spálená južná provincia Andalúzie je jednou z najsuchších oblastí Španielska. No jej príbeh nie je iba o príkrostiti a neúrodnosti. Je o jedinečnom projekte sociálnej, hospodárskej a stavebnej obnovy, ktorá udržuje pri živote srdce a dušu štvrte. La Chanca žije ďalej.

■ ĎALŠIE INFORMÁCIE

www.laciudadviva.org

O podobných modernizačných projektoch v Andalúzii pozri *La Ciudad Viva*.

http://ec.europa.eu/regional_policy/urban2/

Program Európskej komisie URBAN prispel na obnovu štvrte La Chanca sumou 10 miliónov EUR.

© Európska únia, Reporters

Podľa posledných európskych a medzinárodných správ je dôležitým kľúčom k boju proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu zlepšenie životnej úrovne znevýhodnených osôb v mieste bydliska, vrátane prístupu k primeranému bývaniu. Integrované programy mestskej obnovy disponujú veľkou výhodou, keď súčasne zlepšujú sociálnu a teritoriálnu kohéziu. Podstatná časť plánovania a sociálnej politiky v Dánsku, Nemecku, Fínsku, Francúzsku, Veľkej Británii a Luxemburgu zahŕňa prístupy, ktoré zabraňujú vytváraniu vysokej koncentrácie znevýhodnených ľudí.

PÔŽIČKY PRE VYLÚČENÝCH

Zanietený zberateľ môže ešte aj dnes na malebnom bruselskom blšom trhu nájsť a za babku kúpiť vázu v štýle Art Deco, či nejakú idylickú krajinku. Pred troma rokmi si v jeho blízkosti odvážna 34-ročná Sika Mawuke-Dzossou otvorila salón krásy. Jej zákazníkmi sú ľudia zo štvrte, rovnako tak personál dvoch neďalekých veľkých nemocníc. Všetci sem chodia na rýchlu pedikúru. Doslova hovorí, že bez mikropôžičky by salón otvoriť nemohla.

Na bruselskom blšom trhu nájdete staré nepoužitelné věci i naozajstné poklady.

Vľavo – Sika Mawuke-Dzossou môže vďaka mikropôžičke prevádzkovať neďaleký kozmetický salón.

Sika, pôvodom z Toga, je matkou dvoch chlapcov, z ktorých mladší má len pár mesiacov. Urobila si kozmetický a pedikérsky kurz a na úrade sociálnych vecí náhodou zbadala vizitku človeka, ktorý poskytuje poradenstvo v oblasti malých pôžičiek.

„Mala som už väčšinu potrebných prístrojov, avšak až pôžička vo výške 15 000 EUR mi umožnila začať.“ Podnikanie ide dobre, hovorí. Dokonca už splatila aj druhú pôžičku vo výške 13 000 EUR so štvorpercentným úrokom. Za tieto peniaze zakúpila horizontálne solárium.

Celoeurópska sieť pôžičiek

Sike požičala peniaze bruselská Regionálna investičná spoločnosť cez svoju pobočku Brusoc, ktorá je súčasťou Európskej mikrofinančnej siete. V rámci siete pôsobí osemdesiatšesť mimovládnych, konzultačných a pôžičky poskytujúcich organizácií v dvadsaťjeden krajinách. Sieť založili v Paríži v roku 2003 tri európske organizácie a odvtedy ju vedie výkonný riaditeľ Philippe Guichandut. Zasadzuje sa za podporu mikrofinančného sektora v Európe, lobuje za záujmy sektora v rámci európskych inštitúcií. Mikropôžičky sa mimoriadne rozšírili vo Francúzsku, kde sa začali využívať pred dvadsiatimi dvoma rokmi. Systém sa rozvíja aj v Nemecku, hoci tu sa pôžičky zameriavajú viac na podnikateľov, kým v Španielsku smerujú skôr na sociálnu inklúziu. Rozšírené sú aj vo východnej Európe.

Úrokové sadzby sa po Európe výrazne líšia. Sieť s názvom *France Initiative* poskytuje bezúročnú pôžičku tým, čo už splácajú pôžičku banke. Veritelia vo Veľkej Británii môžu požadovať úrok až

V roku 2009 predstavovali ženy 27 percent klientov, ktorým v Európe udelili pôžičku. 13 percent klientov tvorili prisťahovalci alebo príslušníci etnických skupín a 11 percent predstavovali mladí ľudia.

do výšky 30 percent. „Prirodzene, systém funguje iba vtedy, keď ľudia svoje pôžičky dokážu splácať,“ hovorí Guichandut.

„Ak organizácia niekomu dá úver, následne investuje veľa času a úsilia aj do pomoci ľuďom, keďže im chce dopriať úspech. Väčšina organizácií poskytuje bezplatné poradenstvo a školenia.“

Model podnikania vychádzajúci z mikropôžičiek sa v Európe vôbec nelíši od pôvodných modelov bánk Gramín, ktoré svojmu zakladateľovi Mohamedovi Junusovi vyslúžili Nobelovu cenu za mier. Gramín zmenila život miliónov ľudí v Bangladéši, keďže im poskytla pôžičku bez záruky či zábezpeky.

„Hoci je celkový rámec úplne odlišný, zamestnania sa často veľmi podobajú – ide o stolárov, kaderníkov, majiteľov reštaurácie,“ vysvetľuje Guichandut. „V podstate požičiavame ľuďom, ktorí

Philippe Guichandut hovorí, že podstatou je požičiavať peniaze ľuďom, ktorí by inak nemali prístup k pôžičkám.

by inak peniaze nezískali.“ Takisto môže ísť o pôžičky umožňujúce hľadanie si zamestnania, ako napríklad pôžička na kúpu motocykla, auta z druhej ruky, uhradenie nákladov na sťahovanie alebo na rekvalifikačný kurz. Príležitostne si ľudia požičiavajú peniaze aj na zlepšenie energetickej účinnosti svojich domov.

Francúzsko medzi priekopníkmi

Koncom roku 2009 mali francúzski členovia Európskej mikrofinančnej siete 70 252 klientov a celková výška pôžičiek dosahovala 152,6 milióna EUR. 35 percent klientov boli ženy a 19 percent prisťahovalci alebo ľudia z etnických menšín. Systém sa zameriava predovšetkým na občanov, ktorí sociálnym vylúčením trpia najviac.

Do skupiny vylúčených patria aj ľudia ako Alexandre Aberlen z provensálskej lokality Saussetles-Pins. Pred štyrmi rokmi si otvoril obchod, kde predáva a opravuje počítače. Združenie Adie pomáha ľuďom, s ktorými tradičný bankový systém nepočíta, a preto Alexandrovi požičalo 3 000 EUR na zakúpenie nábytku do obchodu. Pôžička mu pomohla znížiť výšku ručenia. „Poberal som sociálne dávky,“ hovorí Alexandre Aberlen, „hoci som bol odjakživa zbláznený do počítačov.“

Alebo tu máme Pascala Beaugranda zo severofrancúzskeho mesta Outreau. Ten si

Vyššie – Alexandre Aberlen z Provensálska si požičal na otvorenie obchodu s počítačmi.

Nížšie – Digna Mendez Furtado z Kapverd podáva špeciality svojej krajiny v Marseille, a to vďaka poskytnutému mikroúveru.

po sérii katastrof, keď prišiel o vodičský preukaz, rozviedol sa s manželkou, prepustili ho z práce no bez nároku na podporu v nezamestnanosti, našiel prácu obchodníka s rybami. Absolvoval rekvalifikačný kurz v Centre pre morské produkty v Boulogne-sur-Mer. „Pochádzam z rodiny obchodníkov s rybami,“ hovorí, „takže keď niekto navrhol, aby som skúsil túto profesiu, pomyslel som si, prečo nie.“

Po zlyhaní svojho prvého projektu sa obrátil na člena siete solidarity s názvom France Active, ktorá sa zasadzuje za udeľovanie bankových úverov nezamestnaným, keď chcú začať podnikáť. Pascal spolu s France Active

vytvorili podnikateľský plán a v rámci neho požiadali o pôžičku vo výške 30000 EUR. „Našiel som cestujúceho obchodníka s rybami, ktorý predával svoj biznis, vrátane zákazníkov. A vyšlo to.“ France Active sa zaručila za 65 percent výšky pôžičky, ktorú mu poskytla banka *Caisse d'Épargne*. „Keďže som vždy vedel dobre vychádzať s druhými, v podnikaní sa mi skutočne darí,“ uzatvára Pascal.

Spoločenská Digna Mendez Furtado si v Marseille otvorila malú reštauráciu s názvom *Le Scorpion*, kde sa špecializuje na kapverdské jedlá, ako napr. dusené mäso z chobotnice a chrumkavé pečivo *B'stilla*. Vôbec to nebolo jednoduché,

keďže sama vychováva tri deti. „Ako obchodná cestujúca som sa presúvala medzi Portugalskom, Kapverdmi a Marseille, a nijako som nemohla vyjsť s peniazmi. Potom som začala trochu variť pre oficiálne príležitosti a ľudia mi hovorili, že som dobrá kuchárka, prečo si vraj neotvorím reštauráciu.“ Práve pôžička vo výške 2500 EUR od združenia Adie zapôsobila ako stimul, ktorý potrebovala. V súčasnosti je reštaurácia každú noc plná. Keď je Digna vo svojom živle, zvykne svojim zákazníkom zaspievať kapverdskú *Mornu*.

■ **ĎALŠIE INFORMÁCIE**
<http://www.european-microfinance.org/>

Najnovší prieskum Európskej mikrofinančnej siete ukazuje, že aj tento sektor začína pociťovať dôsledky hospodárskej krízy, však aj naďalej zostáva silný. Napriek posledným problémom týkajúcich sa prístupu k financovaniu, Európska únia napomohla zachovaniu mikrofinančných aktivít v Európe. Aj v dôsledku toho sektor naďalej zaznamenáva rast. Celková hodnota pôžičiek sa zvýšila o 3 percentá, hoci počet pôžičiek poklesol o 7 percent.

VIAC INFORMÁCIÍ O CHUDBE A SOCIÁLNO M VYLÚČENÍ V EURÓPE (NEÚPLNÝ ZOZNAM TEMATICKY PRÍBUZNÝCH STRÁNOK)

- Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre zamestnanosť, sociálne veci a rovnaké príležitosti:
<http://ec.europa.eu/social>
- László Andor, európsky komisár pre zamestnanosť, sociálne veci a sociálne začlenenie:
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/andor
- Európa 2020: Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu:
<http://ec.europa.eu/eu2020>
- 2010 Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu:
www.2010againstopoverty.eu
- Sociálna ochrana a sociálne začlenenie v EÚ:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750>
- Mechanizmus vzájomného hodnotenia:
www.peer-review-social-inclusion.eu
- Európsky sociálny fond:
http://ec.europa.eu/employment_social/esf/index_en.htm
- Program PROGRESS:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=327>
- Nástroj mikrofinancovania:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=836&langId=en>
- Program URBAN II:
http://ec.europa.eu/regional_policy/urban2
- Za rozmanitosť. Proti diskriminácii:
http://ec.europa.eu/employment_social/fdad/cms/stopdiscrimination?langid=en
- Mládež v pohybe:
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/vassiliou/events/debate_en.htm

ĎALŠIE INFORMÁCIE O MIMOVLÁDNYCH ORGANIZÁCIÁCH, KTORÉ SA ZAPOJILI DO TVORBY ČASOPISU

- Koalícia sociálnych mimovládnych organizácií Európy:
www.endpoverty.eu/-HOME-.html
- CECODHAS:
www.cecodhas.org
- Európska sieť proti chudobe:
www.eapn.org
- Európska mikrofinančná sieť:
www.european-microfinance.org

Európska komisia

Cesty z chudoby

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie

2010 — 28 s. — 17 × 26,5 cm

ISBN 978-92-79-13730-3

doi:10.2767/72253

Táto publikácia je k dispozícii v tlačenej forme vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie.

Ako získať publikácie EÚ

Bezplatné publikácie:

- prostredníctvom webovej stránky EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- na zastúpeniach alebo delegáciách Európskej únie.
Ich kontaktné údaje nájdete na <http://ec.europa.eu> alebo si ich môžete vyžiadať faxom na čísle +352 2929-42758.

Platené publikácie:

- prostredníctvom webovej stránky EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Predplatné (napr. ročné série Úradného vestníka EÚ, zbierky rozhodnutí

Súdneho dvora Európskej únie):

- prostredníctvom obchodných distribútorov Úradu pre vydávanie publikácií EÚ (http://publications.europa.eu/others/agents/index_sk.htm).

www.2010againstpoverity.eu
2010againstpoverity@ec.europa.eu

Zaujali vás **publikácie** Generálneho riaditeľstva pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a rovnaké príležitosti?

Na adrese <http://ec.europa.eu/social/publications> si ich môžete prevziať z internetu alebo požiadať o ich pravidelné bezplatné zasielanie.

Na adrese <http://ec.europa.eu/social/e-newsletter> sa zároveň sa môžete zaregistrovať a odoberať bezplatný elektronický bulletin Európskej komisie *Social Europe e-newsletter*.

<http://ec.europa.eu/social/>

Úrad pre publikácie

ISBN 978-92-79-13730-3

9 789279 137303